

УДК 376.015.31-056.36:159.925.8

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2024.1.25>

Співак Я. О.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: yaroslavspivak777@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6263-535X

Співак Л. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: spivakddpu7@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0642-3330

Гіренко Н. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: girenkonina23@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8123-1825

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

У статті висвітлено сучасні погляди на природу проблем дітей з розладами аутистичного спектра. Зазначено, що в Україні, як і в усьому світі, з року в рік збільшується кількість дітей з розладами аутистичного спектра. Автором наведено характеристики розвитку дитини з розладами аутистичного спектра. Охарактеризовано особливості аутистичного спектра, які спричинюють порушення у спілкуванні, соціальній взаємодії, поведінці дитини, що ускладнює її процес інтеграції в суспільство. Розкрито й обґрунтовано зміст інноваційних технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра на основі вітчизняних і закордонних практик. Наголошено на тому, що під час роботи з дітьми з аутизмом необхідно враховувати їхні особливості сприйняття та сенсорної роботи. Зроблено висновок, що використання системи технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра мають технології, у яких основною метою є розвиток мовлення дитини. Констатовано, що всі технології необхідно використовувати в єдиній системі.

Ключові слова: розлади аутистичного спектра, діти з розладами аутистичного спектра, аутизм, інноваційні технології, сучасні методики корекційно-педагогічної роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра.

Постановка проблеми. Нині в наукових колах педагогічної, психіатричної та психологічної наук актуалізувалася проблема, яка потребує розроблення специфічних шляхів усунення можливих негативних наслідків – робота з дітьми з розладами аутистичного спектра. Робота з дітьми з розладами аутистичного спектра потребує різносторонніх фахівців, які допоможуть таким дітям розвинути когнітивні можливості, сформувати в них пізнавальні, психічні функції, сприятимуть розвитку емоційно-вольової сфери, соціальних відносин, комунікативної поведінки. Це стане можливим лише за умови організації та проведення детального дослідження особливостей психічного розвитку дітей з розладами аутистичного спектра.

Аналіз нормативно-правової бази, соціальної, педагогічно-психологічної та медичної літератури уможлиблює ствердження того, що досить тривалий час не було адекватних форм медичної та психолого-педагогічної допомоги дітям із розладами аутистичного спектра. Припустимо, що це доводить надзвичайну складність хвороби – аутизм, отже, пояснює відсутність комплексних досліджень як теоретичного, так і практичного аспекту цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра репрезентована в наукових доробках закордонних учених (Х. Бегонія, К. Дайсуке, Г. Днес, Р. Йордан, Д. Мурай, А. Нурія, С. Пошель, Н. Тошітака, Т. Такео й інші). Варто виокремити, що й в Україні вчені почали вивчати означену проблему та пропонувати можливі шляхи усунення негативних наслідків (В. Андруник, Н. Кунанець, В. Пасічник, Т. Скрипник, В. Тарасун, А. Хаустов, Т. Шестакевич та інші).

Системні дослідження роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра довели необхідність постійної роботи фахівців із різних галузей: лікарів, корекційних педагогів, психологів, логопедів, реабілітологів, а також батьків. Саме в системній взаємодії з'являться прогресивні погляди на проблему усунення можливих негативних наслідків аутизму в комплексному форматі. Така системна взаємодія уможливить створення прогнозу й освітньої моделі розвитку дітей з розладами аутистичного спектра та визначення індивідуальної освітньо-реабілітаційної траєкторії для кожної дитини з такими розладами.

Уважаємо за необхідне розглянути суть поняття «аутизм». Аутизм є загально-вживаним терміном, скороченим і тотожним поняттю «загальні розлади розвитку» (МКХ-10) та «розлади аутистичного спектра» (далі – РАС) (DSM-V) та терміну «первазивні розлади розвитку», що вживається у клінічній практиці [11].

РАС – порушення нейророзвитку, основними особливостями яких, згідно з «Дослідницькими діагностичними критеріями» МКХ-10 (ВООЗ, 1992 р.), є:

якісні порушення реципрокної соціальної взаємодії, якісні порушення спілкування, обмежені, повторювані, стереотипні поведінка й інтереси [11].

Наголосимо, зазвичай з першими ознаками аутизму стикаються батьки в ранньому дитинстві власної дитини, але, на превеликий жаль, більшість батьків помічають це лише під час вимушеного ускладнення соціальної поведінки (відвідування садочка чи початкової школи).

Пропонуємо розглянути основні критерії досліджуваного нами феномену («аутизм») із трьох ракурсів, як-от: соціальний, комунікативний, освітній (див. рис. 1).

Серед базових, загальнопоширених порушень у дітей із розладами аутистичного спектра виділяють деякі особливості в соціальній поведінці дитини, як-от: відсутність зорового контакту зі співрозмовником, відсутність емоційної прив'язаності до сім'ї, відсутність страху перед незнайомими людьми, емоційно скута особистість, емоційна неврівноваженість, відсутність бажання мати друга, соціальна ізоляція, відсутність повного усвідомлення звукових сигналів і команд.

Підкреслимо основні проблеми стосовно комунікативного ракурсу: відсутність посмішки, постійно відсторонений від усіх і всього, ігнорує власне ім'я, любить мовчати, регрес розвитку, наявність механічного відтворення, відсутнє сприйняття невербального спілкування, відсутнє вміння розрізняти емоційні стани, періодично робить серійні повторювальні рухи, різне звукове сприйняття (одні звуки сприймає різко, а на інші не звертає уваги взагалі), не сприймає будь-які зміни [12].

Освітній ракурс передбачає особливості пізнавальної діяльності дітей із розладами аутистичного спектра. До них належать такі: сприйняття світу лише на

Рис. 1. Ракурси дослідження феномену «аутизм»

нюх і на смак, відсутність зорового контакту, уникнення дотиків, занадто імпульсивна, нав'язлива поведінка, не формує вміння та навички, відсутнє сприйняття невербаліки, стереотипність у поведінці, уникнення процесів планування, моделювання, організації та вибору.

Відмітимо, що саме в ранньому віці найкраще розпочати корекційну роботу з дітьми з розладами аутистичного спектра, тому що саме в цьому віці медики констатують різноманітні порушення (слуху, мови), розумову відсталість і констатують наявність аутизму.

Українська наукова спільнота в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра наголошує на необхідності постійної, системної роботи з означеною категорією осіб у вигляді надання медичних, психологічних і корекційно-педагогічних послуг усій родині.

Студенти закладів вищої освіти, що мають право на підготовку педагогічних кадрів, з початку забезпечуються інформацією та технологіями (вітчизняними та західними) для роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра. Нині більшість закладів вищої освіти пропонують у підготовці педагогів-дефектологів окремий напрям – навчання та виховання дітей з аутичними розладами.

Вітчизняна наука, у досліджуваному нами колі, працює над пошуком оптимальних шляхів у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра. Погоджуємося з В. Тарасун, яка виділяє базові напрями корекційно-розвивальної роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра. Виділені вченою напрями стосуються саме проблем соціальної й емоційної поведінки дітей з розладами аутистичного спектра, як-от: емоційна замкнутість, відсутність усвідомлення емоційних станів, відсутність зорового контакту під час спілкування, відсутність адекватної соціальної поведінки, відсутність ініціативності, наявність соціальної віддаленості, неприйняття невербальної комунікації, відсутність соціалізації, відсутність адаптації до середовища, усвідомлення соціальних ролей, зокрема власних соціальних ролей; відсутність взаємодії та відсутність знань про можливі шляхи налагодження взаємодії між людьми; відсутність соціальних умінь і навичок тощо [9].

Отже, беручи до уваги вищевикладене, підкреслимо, що процес лікування аутизму не є можливим, можливою є лише постійна та системна медична, психологічна, корекційно-педагогічна робота з дітьми з розладами аутистичного спектра. Саме тому постає необхідність у дослідженні шляхів і технологій для забезпечення якісного освітнього процесу дітей з розладами аутистичного спектра.

Метою статті є огляд сучасних технологій навчання дітей з розладами аутистичного спектра.

Виклад основного матеріалу. Натепер не існує великої кількості технологій для навчання дітей з розладами аутистичного спектра, навіть у світовому просторі. Пропонуємо розглянути найпоширеніші технології, які використовує світове товариство для навчання дітей з розладами аутистичного спектра, як-от: ТЕАССН, АВА, Son-Rise (див. рис. 2).

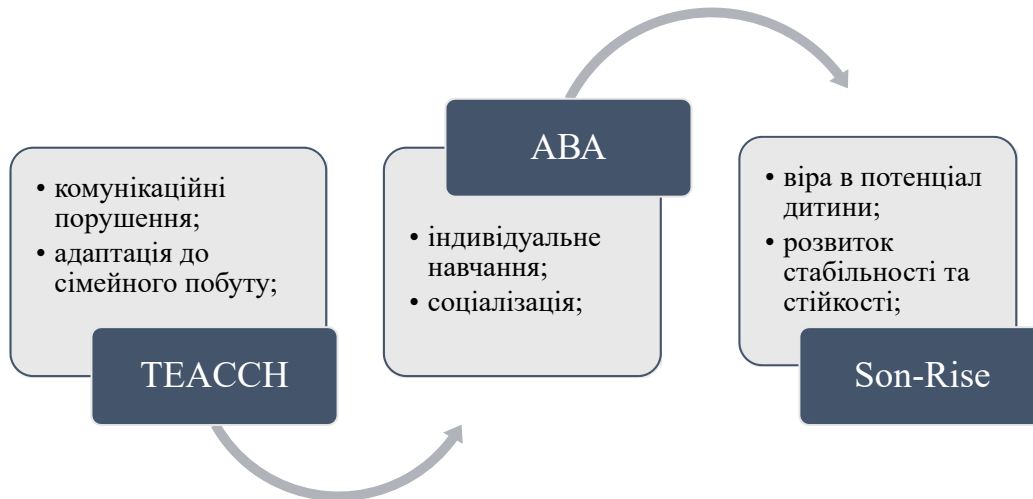

Рис. 2. Світові практики в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра

Однією зі світових технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра є технологія ТЕАССН (Treatment and education of autistic and communication related handicapped children – лікування та навчання дітей-аутистів і дітей з вадами спілкування). Відповідно до назви, в основу означеної програми закладено саме розвиток комунікативної сфери дитини з розладами аутистичного спектра [5]. В основі означеної технології є розроблення системи структурованого навчання для досліджуваної нами категорії осіб.

Відповідно до технології ТЕАССН, негативні прояви поведінки дитини з розладами аутистичного спектра ліквідовуються шляхом переключення уваги. Але не всі негативні прояви поведінки підпадають під дію. Для корекції деяких типів проявів небажаної поведінки дитини з розладами аутистичного спектра потрібно переключення уваги, тому необхідні створення й обладнання окремого куточка для дитини, де вона зможе заспокоїтись зручним для неї й заброньованим для інших дітей способом (через малювання на стінах чи наведення власного ладу).

Наступним, але не менш важливим є адаптація дитини до життя в сім'ї, тобто існування дитини в сімейному побуті. Зазвичай у цьому ракурсі дитина з розладами аутистичного спектра навідріз відмовляється виконувати деякі дії, які зазвичай спричинені її особистими страхами.

Виникнення страху в дітей з розладами аутистичного спектра може мати різні причини: різкий звук; наявність негативних наслідків під час виконання робіт; відсутність інформації або нерозуміння системи.

Використання технології ТЕАССН у процесі адаптації дитини з розладами аутистичного спектра до сімейного побуту має елементи «прихованої психодрами». В основі її використання закладено інсценування ситуацій, що лякають дитину з розладами аутистичного спектра, в ігровій формі.

Виокремимо, що велику роль технологія ТЕАССН відводить просторово-часовій організації занять і створенню розпорядку дня дітей із розладами аутистичного спектра, тому що самостійно зробити це вони не можуть.

Наступною й досить цікавою є технологія АВА (Applied behavior analysis – прикладний аналіз поведінки). Технологія АВА передбачає організацію освітнього процесу у формі індивідуального навчання. Індивідуальне навчання дитини з розладами аутистичного спектра передбачає наявність комплексу вправ для розвитку необхідних навичок, отже, для психолого-педагогічної корекції поведінки дитини з розладами аутистичного спектра. Кожне досягнення дитини з розладами аутистичного спектра закріплюється харчовим підкріпленням.

Основою даної технології є те, що педагог-дефектолог має навчити дитину переносити найкращий досвід з однієї ситуації на іншу [3]. Зазначимо, що ця технологія передбачає залучення інших членів родини до процесу індивідуального навчання, зокрема батьків. Це можна пояснити тим, що саме батьки здебільшого корегують поведінку дитини з розладами аутистичного спектра. У світовій практиці технологія АВА є найпопулярнішою через те, що отримані позитивні результати стають довготривалими. Звісно, для того, щоб отримані результати працювали на постійній основі, їх необхідно постійно закріплювати. Результатом використання технології АВА можна вважати позитивні зміни в поведінці дитини з розладами аутистичного спектра й усунення стереотипних дій. Технологія АВА передбачає всебічний розвиток, покрокову соціалізацію й адаптацію дитини з розладами аутистичного спектра.

Відмітимо, що, на превеликий жаль, технологія АВА не знайшла своє місце в українському суспільстві через наявність сучасних викликів до індивідуального навчання.

Третьою світовою технологією є технологія Son-Rise («схід сонця» чи «виховання дитини»). Цю технологію розробила сімейна пара Баррі й Самара Кауфмани для розвитку власного сина – Рона. Метою даної технології стало бажання батьків зануритися у світ дитини з розладами аутистичного спектра, а потім покроково відкрити дитині справжній світ. Принцип, що пронизує всю технологію, – віра й розвиток потенціалу дитини. Відповідно до технології Son-Rise, уся корекційно-педагогічна діяльність відбувається лише в ігровій формі.

Технологія Son-Rise зосереджена на організації корекційно-педагогічної діяльності навколо двох основних сфер дитини з розладами аутистичного спектра, як-от: особиста сфера (налагодження контакту з дитиною за допомогою її внутрішнього світу); сімейна сфера (робота з усіма членами родини).

Сутність корекційно-педагогічної діяльності з використанням технології Son-Rise полягає в організації постійного місця для роботи дитини, що дозволить розвивати стійкість, витримку та стабільність і водночас зведе нанівець дію подразників, які мають негативний вплив на емоційний стан дитини з розладами аутистичного спектра.

Технологія Son-Rise розрахована на корекційно-педагогічну діяльність, яку виконують власне батьки дитини з розладами аутистичного спектра. Вона допомагає створити надійне й інтерактивне середовище для спільної діяльності, що уможливить ліквідацію небажаних проявів поведінки, агресії чи істерик.

Розглядаючи більш сучасні технології навчання дітей з розладами аутистичного спектра, можна виділити типові проблеми такої дитини: мовленнєві порушення й емоційну відстороненість. Щоб навчити дитину з розладами аутистичного спектра комунікувати з іншими дітьми, необхідно використовувати технологію кооперативного навчання. Використання технології кооперативного навчання передбачає наявність сформованих умінь говорити, підтримувати бесіду й усвідомлення значення невербальної комунікації. Форми роботи під час використання кооперативної технології можуть бути досить різноманітними, наприклад: організація проєктної діяльності, що передбачатиме повноцінне спілкування з іншими, обов'язково з елементами емоційного навантаження.

Особливістю технології кооперативного навчання в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра є те, що в ній відводиться місце для кожної дитини, усі діти усвідомлюють те, що без співпраці неможливий якісний результат [2].

Ще одним плюсом кооперативного навчання для розвитку спілкування є проведення позаурочного часу. Найефективнішими формами занять будуть організація та проведення екскурсій, прогулянок, спільних ігор, метою яких стане розвиток невербальної комунікації в дітей із розладами аутистичного спектра [19].

Ще однією технологією, що буде ефективною в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра, є візуалізація. Здебільшого діти з розладами аутистичного спектра є візуалами, отже, будь-яку візуальну інформацію вони сприйматимуть набагато краще. Яскравим прикладом використання даної технології є візуалізація розпорядку дня або правильної поведінки дитини з розладами аутистичного спектра.

Наприклад, візуалізовано подається інформація, як правильно сидіти за партою під час занять. Гарна поведінка трактується по-різному, у дітей з розладами аутистичного спектра також. Саме тому візуалізація того, що ми хочемо від дитини, допоможе як дитині, так і вчителям.

За допомогою означеної технології ми візуалізуємо необхідну нам інформацію та підказуємо дитині правила, відповідно до яких дитина з розладами аутистичного спектра починає контролювати власну поведінку [4].

Наступною технологією є моделювання. Сама технологія не новітня, але у використанні з дітьми з розладами аутистичного спектра є інноваційною.

Найефективнішою є технологія моделювання роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра у формі рольової гри. Суттю технології моделювання є те, що ми не просто кажемо дитині, що треба робити, а показуємо це на практиці.

Зважаючи на соціальну й емоційну відстороненість, варто виокремити роль інформаційних технологій в освітньому процесі дітей з розладами аутистичного

спектра. Детально використання інформаційних технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра описав дослідник Ф. Тортоса в науковому доробку «Допоміжні технології для людей з поведінковими спектрами аутиста: інструкція для вчителів» [13]. Акцентував важливість інформаційних комп'ютерних технологій у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра науковець Т. Такео й інші [17].

Використання вищезначених технологій допоможе дітям з розладами аутистичного спектра досягти необхідного рівня впевненості в реалізації визначеної соціальної ролі. Інформаційні технології є дієвим інструментом у процесі соціалізації дитини з розладами аутистичного спектра під час використання в інклюзивній системі освіти, яка зараз на етапі впровадження в нашій країні. Сучасні інформаційні технології уможливають організацію й розвиток середовища, метою створення якого стане зменшення рівня тривоги в дитини з розладами аутистичного спектра [1]. Але варто наголосити, що інформаційні технології необхідно використовувати розумно, щоб не збільшити соціальну й емоційну ізоляцію дитини з розладами аутистичного спектра. Відомо, що діти з розладами аутистичного спектра не реалізуються в необхідних соціальних ролях, вони знаходять можливості власної реалізації завдяки технологіям.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основною характеристикою розладів аутистичного спектра є неналежний розвиток комунікативної та соціальної сфер. Саме тому використання сучасних технологій у навчанні дітей з розладами аутистичного спектра має бути спрямоване на корекційно-педагогічну роботу, починаючи з дошкільних закладів освіти. Метою означеної діяльності має бути формування навичок спілкування, взаємодії як між дітьми з розладами аутистичного спектра, так і з іншими дітьми [6].

Для ефективного введення дитини з розладами аутистичного спектра в соціум необхідно створення програм, які передбачатимуть роботу з означеною категорією.

Адже нині в Україні діти з розладами аутистичного спектра навчаються за програмою НУШ, яка не передбачає врахування особливостей досліджуваної нами категорії учнів. Саме тому сучасні програми передбачають модифікацію й удосконалення з розрахунком на дітей з розладами аутистичного спектра.

Варто зазначити, що вдосконалення освітніх програм має передбачати врахування особливостей дітей з розладами аутистичного спектра, тобто має бути усвідомлення того, що означена категорія не може вивчити предмет на рівні з однокласниками. Для дитини з розладами аутистичного спектра це може бути неосяжним. Саме тому мають використовуватися різноманітні технології водночас [7].

Використання сучасних технологій в освітньому процесі дітей з розладами аутистичного спектра допоможе в соціалізації дитини в необхідному середовищі, зокрема комунікативному. Як тільки дитина з розладами аутистичного спектра

почне розвиватися в комунікативній сфері, це відкриє можливості для її реалізації в інших сферах. Саме тому найбільш необхідним є пошук найефективнішого способу спілкування з дітьми з розладами аутистичного спектра.

Список використаних джерел і літератури

1. Інформаційні технології навчання учнів з аутизмом / В. Андруник та ін. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/feb/15582/181912maket-76-88.pdf>.
2. Базима Н. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків : Ранок ; ВГ «Кенгуру», 2018. 114 с.
3. Підготовка фахівців до навчання дітей з особливими освітніми потребами / Г. Білавич та ін. *Підвищення якості вищої медичної освіти*. 2023. № 2. С. 5–10.
4. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Галенко. Харків : Друкарня «Мадрид», 2018. 110 с.
5. Коломоєць Т., Ворох В. Розвиток мовлення дітей із аутизмом сучасними дидактичними засобами. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 8 (102). С. 27–40.
6. Сильченко В. Дитячий аутизм – проблема сучасності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 19 «Корекційна педагогіка та спеціальна психологія». 2020. № 39. С. 90–97.
7. Скрипник Т. Освіта дітей з аутизмом: від міфу до реальності : навчально-наочний посібник. Київ : Гнозис, 2014. 26 с.
8. Скрипник Т. Комплексна програма розвитку дітей з аутизмом (на допомогу фахівцям) : науково-методичний посібник. Київ : Імекс-Лтд, 2013. 54 с.
9. Тарасун В. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом : навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ : Науковий світ, 2004. 100 с.
10. Хаустов А. Практичні рекомендації щодо формування навичок соціальної гри у дітей з розладами аутистичного спектра. *Практика управління ДООУ*. 2013. № 1. С. 41.
11. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при розладах аутистичного спектра. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/62031__62031.
12. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. URL: <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>.
13. Tortosa Francisco Nicolás. Eecnologías de ayuda en personas con trastornos del espectro autista : guía para docents ; Colegio Público de Educación Especial para Niños Autistas “Las Boqueras”. URL: <http://diversidad.murciaeduca.es/tecnoneet/docs/autismo.pdf>.
14. Aresti-Bartolome Nuria, Garcia-Zapirain Begonya. Technologies as Support Tools for Persons with Autistic Spectrum Disorder : A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. URL: www.mdpi.com/journal/ijerph.
15. Powell S. The use of computers in teaching people with autism. *Autism on the Agenda : Papers from a National Autistic Society Conference (NAS '96)*. London, 1996.
16. Educational Interventions for Children with Autism: A Literature Review of Recent and Current Research / Rita Jordan et al. URL: <http://dera.ioe.ac.uk/15770/1/RR77.pdf>.
17. Development application software's on PDA for autistic disorder children / T. Takeo et al. *IPSJ SIG Tech. Rep.* 2007. № 12. P. 31–38.
18. The Technology That's Giving Students with Autism a Greater Voice. URL: https://www.huffingtonpost.com/2015/04/20/teachingtechnologyautism_n_6865030.html.
19. What is autism? URL: <https://www.autism.org.uk/about/what-is.aspx>.

References

1. Andrunyk, V., Shestakevych, T., Pasichnyk, V., & Kunanets, N. Informatsiini tekhnolohii navchannia uchniv z autyzmom [Information technologies for teaching students with autism]. Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/feb/15582/181912maket-76-88.pdf> [in Ukrainian].
2. Bazyma, N.V. (2018). *Rozvytok movlennia ditei z autyzmom [Speech development of children with autism]*. Kharkiv: Ranok, VH “Kenhuru” [in Ukrainian].
3. Bilavych, H., Bahrii, M., Borys, U., & Shulhai, A.-M. (2023). Pidhotovka fakhivtsiv do navchannia ditei z osoblyvymy osvitynymi potrebamy [Training of specialists to teach children with special educational needs]. *Pidvyshchennia yakosti vyshchoi medychnoi osvity*. № 2. S. 5–10 [in Ukrainian].
4. Innovatsiini tekhnolohii v korektsiinii roboti z ditmy z osoblyvymy osvitynymi potrebamy (2018). [Innovative technologies in correctional work with children with special educational needs: teaching method] : navch.-metod. posibnyk / za zah. red. L. Halenko. Kharkiv : Drukarnia “Madryd”. 110 p. [in Ukrainian].
5. Kolomoiets, T., & Vorokh, V. (2020). Rozvytok movlennia ditei iz autyzmom suchasnymi dydaktychnymi zasobamy [Speech development of children with autism using modern didactic tools]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, № 8 (102). S. 27–40 [in Ukrainian].
6. Sylchenko, V.V. (2020). Dytiachyi autyzm – problema suchasnosti [Children’s autism is a modern problem]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriia 19 “Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia”*. № 39. S. 90–97 [in Ukrainian].
7. Skrypnyk, T. (2014). *Osvita ditei z autyzmom: vid mifu do realnosti: navchalno-naochnyi posibnyk [Education of children with autism: from myth to reality: educational and visual guide]*. K.: Hnozis. 26 s. [in Ukrainian]
8. Skrypnyk, T.V. (2013). *Kompleksna prohrama rozvytku ditei z autyzmom (na dopomohu fakhivtsiam) : naukovo-metodychnyi posibnyk [Comprehensive program of development of children with autism (for the help of specialists): scientific and methodological manual]*. Kyiv : Imeks-LTD. 54 s. [in Ukrainian].
9. Tarasun, V.V. (2004). *Kontseptsiia rozvytku, navchannia i sotsializatsii ditei z autyzmom: Navch. posib. dlia vyshchych navchalnykh zaladiv [The concept of development, education and socialization of children with autism: Education. manual for higher educational institutions] / V.V. Tarasun, H.M. Khvorova ; Za nauk. red. V.V. Tarasun. Kyiv: Nauk. svit. 100 s. [in Ukrainian].*
10. Khaustov, A.V. (2013). Praktychni rekomendatsii shchodo formuvannia navychok sotsialnoi hry u ditei z rozladamy autystychnoho spektra [Practical recommendations for the formation of social game skills in children with autism spectrum disorders]. *Praktyka upravlinnia DOU*. № 1. S. 41–4 [in Ukrainian].
11. Prozatverdzhennia ta vprovadzhennia medyko-tekhnolohichnykh dokumentiv zi standartyzatsii medychnoi dopomohy pry rozladakh autystychnoho spektra [On the approval and implementation of medical and technological documents on the standardization of medical care for autistic spectrum disorders]. Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/62031__62031 [in Ukrainian].
12. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Retrieved from: <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm> [in English].
13. Eecnológias de ayuda en personas con trastornos del espectro autista: guía para docentes. Francisco Tortosa Nicolás / Colegio Público de Educación Especial para Niños Autistas “Las Boqueras”. Retrieved from: <http://diversidad.murciaeduca.es/tecnoneet/docs/autismo.pdf> [in English].
14. Nuria Aresti-Bartolome, Begonya Garcia-Zapirain Technologies as Support Tools for Persons with Autistic Spectrum Disorder / Nuria Aresti-Bartolome, Begonya Garcia-Zapirain. A Systematic

Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Retrieved from: www.mdpi.com/journal/ijerph [in English].

15. Powell, S. (1996). The use of computers in teaching people with autism/ Powell S. In *Autism on the Agenda: Papers from a National Autistic Society Conference (NAS '96)*. London [in English].

16. Rita Jordan Educational Interventions for Children with Autism: A Literature Review of Recent And Current Research / Rita Jordan, Glenys Jones, Dinah Murray. Retrieved from: <http://dera.ioe.ac.uk/15770/1/RR77.pdf> [in English].

17. Takeo, T. (2007). Development application softwares on PDA for autistic disorder children / T. Takeo ; N. Toshitaka ; K. Daisuke. *IPJS SIG Tech. Rep.* № 12. P. 31–38 [in English].

18. The Technology That's Giving Students With Autism a Greater Voice. Retrieved from: https://www.huffingtonpost.com/2015/04/20/teachingtechnologyautism_n_6865030.html [in English].

19. What is autism? Retrieved from: <https://www.autism.org.uk/about/what-is.aspx> [in English].

Spivak Yu. O.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Social Work
State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”

Spivak L. A.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Technologies
of Special and Inclusive Education
State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”

Hirenko N. A.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Technologies
of Special and Inclusive Education
State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”

MODERN TECHNOLOGIES OF CHILDREN’S EDUCATION WITH AUTISTIC SPECTRUM DISORDERS

The characteristics of the development of a child with autism spectrum disorders are given. The peculiarities of the autistic spectrum are characterized, which cause disturbances in communication, social interaction, and behavior of the child, which complicates the process of its integration into society. Today, the issue of finding modern and effective teaching technologies for children with autism spectrum disorders is being raised in the Ukrainian scientific community. The article highlights modern views on the nature of the problems of children with autism spectrum disorders. The content of innovative technologies in working with children with autism spectrum disorders is revealed and justified. Based on domestic and foreign practices. It is emphasized that when working with children with autism, it is necessary to take into account their peculiarities of perception and sensory work. It was concluded that the use of the technology system in working with children

with autism spectrum disorders has technologies in which the main goal is the development of the child's speech. It was established that all technologies must be used in a single system.

Key words: autistic spectrum disorders, children with autistic spectrum disorders, autism, innovative technologies, modern methods of correctional and pedagogical work with children with autistic spectrum disorders.